

ZDRUŽENIE SLOVENSKÝCH SPOTREBITEĽOV ASSOCIATION OF SLOVAK CONSUMERS

Palisády 22, 811 06 Bratislava, ☎/fax+ odkazovač : 02 / 544 11 148, zss@zss.sk www.zss.sk

EURO – PRIESKUM

„Sledovanie kontinuálneho vývoja spotrebiteľských cien na Slovensku pri a po prechode na euro“

Priebežná správa k projektu spotrebiteľského monitoringu cien k 31.5. 2009

V mesiaci júli 2008 zahájilo Združenie slovenských spotrebiteľov v spolupráci so siedmimi občianskymi spotrebiteľskými organizáciami: s Regionálnym združením spotrebiteľov Regionspot N. Zámky, ZSS-Klubom združenia spotrebiteľov regiónu Zvolen, ZSS-Ochrana spotrebiteľa Oravy, ZSS-Združením spotrebiteľov Považia a západného Slovenska, ZSS – SOZOS – Košice, Asociáciou spotrebiteľov Slovenska a Slovenským združením ochrany práv pacientov a spotrebiteľov, ďalej so Združením Informačných a poradenských centier mladých v SR a Jednotou dôchodcov na Slovensku „Sledovanie kontinuálneho vývoja spotrebiteľských cien na Slovensku pri prechode na euro“ - EURO – PRIESKUM. Na základe obhájenia projektu pokračuje ZSS v tomto prieskume v redukovanej podobe aj v roku 2009.

V máji 2009 sa realizovali 2 plánované monitoriny. V poradí 8. monitoring sa uskutočnil 6. – 8.5. 2009 v 35 okresoch a 54 monitorovacích miestach, pričom bol uskutočnený záznam cien v 287 predajniach potravinárskeho tovaru, v 103 predajniach spotrebného tovaru a 102 prevádzkach stravovacích a ubytovacích služieb – spolu v 492 obchodných zariadeniach. V 9 obchodných zariadeniach (1,83 % sledovaných zariadení) odmietli poverení pracovníci spolu 7 anketárom overiť záznam cien.

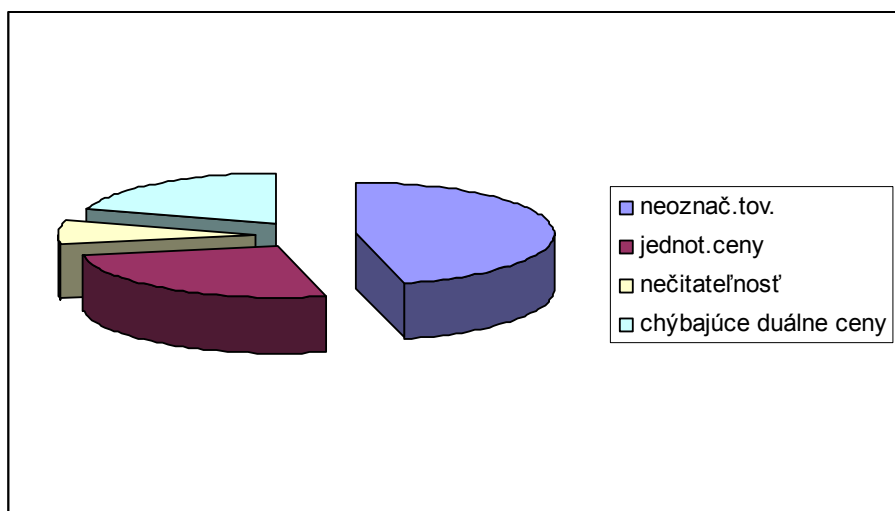
9. monitoring sa uskutočnil 20. – 22.5. 2009 v 33 okresoch a 52 monitorovacích miestach, pričom bol uskutočnený záznam cien v 283 predajniach potravinárskeho tovaru, v 70 predajniach spotrebného tovaru a 115 prevádzkach stravovacích a ubytovacích služieb – spolu v 468 obchodných zariadeniach. V 7 obchodných zariadeniach (1,5 % sledovaných zariadení) odmietli poverení pracovníci spolu 6 anketárom overiť záznam cien.

Prehľad monitorovaných predajní a prevádzok

Monitoring	Tovarové skupiny, služby			SPOLU
	Potraviny	obuv/textil	ubyt/strav	
200904/1	281	102	105	488
200904/2	280	100	111	491
200905/1	287	103	102	492
200905/2	283	70	115	468

Podiel predajní potravín na celkovom počte monitorovaných prevádzok tvorí vyše 60 % skúmaného súboru. V máji došlo k ďalšiemu zníženiu počtu monitorovaných obchodov a prevádzkarní služieb, aby boli zachované ciele prieskumu pri redukovaných nákladoch.

Pri zázname cien v priebehu májového monitoringu zistili anketári celkom 689 nedostatkov predovšetkým v nedostatočne označovanom tovare (317), absencii jednotkových cien (183), chýbajúce duálne označovanie (140) a znížená čitateľnosť dopisovaných EURO a Sk cien (49). Z tohto počtu bolo ešte za prítomnosti anketárov odstránených 331 nedostatkov. Toto zastúpenie znázorňuje Graf 1.

Zistené nedostatky podľa druhu – Graf 1

K doteraz získaným údajom môžeme uviesť tieto zachytené tendencie (s vedomím skutočnosti, že vyhodnocovaním tendencií sú poverené iné organizácie):

- Vývoj niektorých sledovaných položiek potravinárskeho tovaru, u ktorých v 2. polroku 2008 – bol cenový vývoj takmer konštantný (vzhľadom k vývoju v 1. polroku 2008 sa zmenil a v piatich mesiacoch roku 2009 EURO-prieskum zaznamenal nárast cien u niektorých z nich: chlieb, syry, jedlý olej, ap. – pričom kontrastne vstupné suroviny ako sú múka a mlieko, majú konštantnú cenu alebo sa všeobecne znižujú!!

Cenový vývoj niektorých položiek podľa krajov:

Chlieb tmavý, ražný 1 kg

Kraj	Január spolu		Máj spolu	
	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur
BA	0,944	1,91	1,03	1,94
BB	0,83	1,775	0,93	1,89
KE	0,88	1,32	0,98	1,55
NR	0,99	2,28	0,89	2,26
TN	0,63	2,162	0,79	2,31
TT	1,08	1,39	1,05	1,95
ZA	0,63	2,33	0,83	2,35
PO	0,92	2,236	0,85	2,27

U cien chleba zaznamenávame podstatne väčšie rozpätie medzi minimálnymi a maximálnymi cenami (porovnaním s múkou) a odlišný vývoj sa prejavuje aj v krajoch. Zvýšené minimálne ceny vo všetkých krajoch na začiatku roka 2009, čo sme považovali za negatívny vývoj sa stabilizovali a začali sa opäť zvyšovať až v apríli a v máji (pričom u reťazcov to bolo zahalované akčnými zľavami). Maximálne ceny sa nadpriemerne držia v okresoch Nitrianskeho, Trenčianskeho, Žilinského a Prešovského kraja.

Syr EIDAM tehla 1 kg

Kraj	Január spolu		Máj spolu	
	Min_eur	Max_eur	Min_eur	Max_eur
BA	3,95	10,671	4,86	10,65
BB	3,02	7,6	4,29	8,19
KE	3,29	6,975	4,29	8,29
NR	3,81	9,35	4,42	9,55
TN	3,59	8,75	4,32	8,87
TT	4,15	7,09	4,75	9,15
ZA	3,95	10,0	4,40	10,11
PO	3,59	8,15	4,45	8,82

V apríli a máji sme zaznamenali **zvýšenie** minimálnych i maximálnych cien syrov priemerne o viac ako 15 % na celom území SR pričom naopak sa znížili ceny mlieka a masla!!

Pšeničná múka
polohrubá výber 1 kg

Kraj	Január spolu		máj spolu	
	Min_eur	Max_eur	Min eur	Max eur
BA	0,39	0,63	0,39	0,59
BB	0,39	0,63	0,39	0,63
KE	0,3	0,63	0,35	0,67
NR	0,36	0,63	0,33	0,65
TN	0,39	0,63	0,29	0,61
TT	0,39	0,61	0,39	0,62
ZA	0,39	0,63	0,39	0,63
PO	0,4	0,8	0,39	0,59

Po sledované obdobie sa ceny múky pohybujú medzi 0,26 – 0,63 € (7,80 – 19 SKK) na celom území Slovenska v takmer tom istom rozpätí, pričom prechodný pokles spôsobujú akciové ceny.

Mlieko trvanlivé polotučné II

Kraj	Január spolu		máj spolu	
	Min_eur	Max_eur	Min eur	Max eur
BA	0,59	0,86	0,32	0,81
BB	0,56	0,99	0,35	0,87
KE	0,39	0,79	0,30	0,79
NR	0,52	0,84	0,30	0,82
TN	0,49	1,08	0,33	1,02
TT	0,56	0,86	0,35	0,86
ZA	0,45	1,09	0,32	1,04
PO	0,45	0,79	0,30	0,81

Minimálne ceny mlieka sa od začiatku apríla s pokračovaním v máji všeobecne znížili o viac ako 25 % (!!) pričom sa maximálne ceny v podstate zachovali.

Ceny spotrebného tovaru – vo všetkých sledovaných položkách sú dlhodobo stabilizované a takmer konštantné, nevýhodou je ich veľké cenové rozpätie.

Duálne zobrazovanie, ktoré sme pri monitoringu zaznamenávali, bolo na prelome roka takmer 100 %, v súčasnosti sa jeho absencia zvyšuje – chýba kontrolná cena v Sk (predovšetkým v niektorých menších mestách a obciach okresov stredného a východného Slovenska). Anketári sa bežne stretávajú s dotazmi od personálu predajní a prevádzok, prečo hľadajú ešte duálne zobrazovanie – ktoré považujú za zbytočné (pričom sa podivujú, že je povinné do 31.12.2009).

V reštauračných službách zaznamenávajú anketári naďalej pokračujúci **rast cien** – predovšetkým u menu, ktoré ale vo všeobecnosti nedosahuje výraznejšie odchýlky od štatistík dekádneho zisťovania ŠÚ SR. Zistené cenové odchýlky od republikového priemeru už ale **nenaznačujú neodôvodnené zvyšovanie** s prechodom na EURO. Domnievame sa, že priame oslovovanie nekorektných podnikateľov - aktivistami našich regionálnych centier – kedy informujú o cenovom vývoji a upozorňujú spotrebiteľov na prevádzky a druhy služieb, ktoré sú cenovo nadpriemerne nákladné - v miestnych prostriedkoch masovej komunikácie (rozhlasových a televíznych reláciách, miestnej tlači ap.) – majú pozitívne výsledky.

Na základe doteraz zistených údajov o cenách a ich vývoji a porovnaním s kritériami na zaradenie kandidátov na spotrebiteľský pranier - tzv. čiernu listinu – nedošlo ani v priebehu mája k zaradeniu ďalších podnikateľských subjektov.

Spotrebiteľský pranier, dlhšie mediálne pertraktovaný, ktorý vyvoláva dodnes rozdielne stanoviská a prístupy, súhrnne bol pozitívne prijatý a u prevažnej časti občianskej verejnosti oživil presvedčenie, že ochrana spotrebiteľov nie je iba vhodnou politickou témou čo viedlo k tomu, že sa ďalej zvýšil počet podnetov spotrebiteľov na preverenie vývoja cien u rozsiahleho vejára služieb.

Zdôrazňujeme, že už pred mesiacom sa na ďalšie obdobie rozhodla Rada ZSS na základe návrhu Koordinačnej pracovnej skupiny projektu o odčlenení Spotrebiteľského praniea, ktorý bude naďalej prezentovať zistené a vyhodnotené kritické informácie iba na webovej stránke ZSS. Čierna listina podnikateľských subjektov, u ktorých bude dostatočne presvedčivo zistené neodôvodnené zvyšovanie, súvisiace s prechodom na EURO bude uvádzaná iba na www.pravaspotrebiteľa.sk.

Ďalšie prípady neodôvodnene zvýšených cien sa prešetrujú, komunikuje sa s jednotlivými podnikateľmi, aby ich prípadné zaradenie na tzv. čiernu listinu bolo korektné a odôvodnené. Súbežne poskytujeme tieto informácie Zväzu obchodu a CR, Republikovej únii zamestnávateľov, Potravinárskej komore Slovenska a Jednote COOP, aby sme predišli ďalším rozporným hodnoteniam ich členov. V tejto súvislosti si dovoľujeme poznamenať, že doposiaľ nebola podaná žiadna žaloba od podnikateľov na poškodzovanie dobrého mena.

Kvalitatívne sondy mliečnych a mäsových výrobkov

Od septembra 2008 je v rámci projektu EURO-prieskum uskutočňovaná v mesačných intervaloch kvalitatívna sonda k cenám vybraných mliečnych a mäsových výrobkov, dostupných v maloobchodnej sieti. Tieto výrobky (spolu 32 položiek, od januára 2009 – 27 položiek) nie sú zahrnuté v pravidelnom monitoringu cien a ani skúmaná sieť maloobchodných potravinových predajní nie je totožná s monitorovanou sieťou. Anketári v 54 - 60 sondovaných lokalitách vo všetkých krajoch SR zaznamenávajú ceny – vo viacej ako 250 predajných jednotkách. Pretože sondy sa uskutočňujú vždy v prvej dekáde mesiaca, došlo pre nevyjasnenosť rozsahu dotácie z prostriedkov MH SR k výpadku marcovej sondy. Pri kvalitatívnych sondách sa uplatňujú aj tzv. lietajúci anketári, ktorí robia záznamy v satelitných obciach v zázemí väčších miest.

V mesiaci máj 2009 došlo v poradí k 4. zisťovaniu v 297 predajniach. Oprávnenosť uskutočňovania týchto sond dokazujú ich získané výsledky – u sledovaných položiek dochádza k výraznejšiemu pohybu cien ako u položiek základného monitoringu.

Vzhľadom na skutočnosť, že frekvencia a dilatácia cenovej úrovne je vysoká, má dobrú vypovedaciu hodnotu porovnanie cenového rozpätia sledovaných výrobkov. Pre prehľadnosť niektoré vzťahy dokumentujeme oddelene. V odôvodnení rozptylu min. a max. cien sa na prvom mieste vyskytuje hľadisko kvality, ale často cena vyjadruje teritórium výrobcu alebo distribútora, čo by dostatočná konkurencia mala potlačiť. Nezanedbateľný vplyv na cenu má predajca, ako tvorca podnikateľskej koncepcie. Tento prístup dokladá aj zdanlivá konštantnosť pravidelne sledovaných položiek.

V skupine mliečnych výrobkov, u ktorých došlo postupne v prvom štvrťroku u niektorých položiek sa maximálne ceny pohybujú na dvojnásobku minimálnych cien. Zatiaľ čo ceny mlieka vo viacerých položkách poklesli v priemere o 15 – 20 % - ceny syrov sa zvyšujú!! Pozitívny vývoj sme zaznamenali u niektorých ďalších položiek, keď minimálne ceny sa mierne zvýšili, ale na druhej strane došlo k zníženiu maximálnych cien.

Mliečne výrobky – cenové rozpätie

(ceny v Euro)

Mliečne výrobky	SR			
	Január		Máj	
	Min	Max	Min	Max
Tovar				
Pasterizované polotučné mlieko – 5 dňové 1 l	0,49	1,06	0,30	0,83
Zahustené nesladené mlieko 310 g	0,89	1,69	0,80	1,51
Sušené mlieko pre dojčenskú výživu 1 kg	5,41	15,27	5,35	13,11
Sušené mlieko polotučné 1 kg	3,85	12,36	3,59	10,90
Smotanový jogurt ovocný 150 - 200 g	0,21	0,53	0,23	0,49
Klasik jogurtový krém – biely 150 g	0,16	0,43	0,18	0,40
Mlieko kyslé (acidofilné, Zakysanka) 200 - 250 ml	0,23	0,97	0,20	0,73
Smotana na šľahanie 250 ml	0,36	0,93	0,40	0,91
Kyslá smotana kelímok 250 g	0,33	0,58	0,40	0,55
Maslo nátierkové 1 kg	3,47	9,63	3,29	8,94
Tavený lahôdkový syr 1 kg	4,08	6,77	4,19	!!6,92
Oštiepok údený 1 kg	4,31	15,59	6,15	14,90
Plesňový syr NIVA 1 kg	6,61	13,11	6,91	13,29
Tvaroh 1 kg	2,28	9,26	2,75	9,05
Tvaroh jemný kelímok 250 g	0,43	1,21	0,45	1,34
Bryndza 1 kg	5,61	10,06	5,87	!!12,30
Lahôdkový margarín 1 kg	2,54	7,27	2,51	!!7,39

 priaznivý vývoj

 nepriaznivý vývoj

Druhou skupinou v kvalitatívnej sonde je vybraný súbor mäsových výrobkov, ktorú si tiež najskôr priblížime podľa cenového rozpätí, ako to uvádza ďalšia tabuľka:

Mäsové výrobky – cenové rozpätie

(ceny v Euro)

Mäsové výrobky	SR			
	Január		Máj	
	Min	Max	Min	Max
Tovar				
Jemná diétna saláma bravčová 1 kg	1,69	4,51	1,75	4,69
Jemné párky 1 kg	1,71	5,94	1,79	5,97
Šunková saláma 1 kg	2,82	6,97	2,94	6,99
Údená bravčová krkovička bez kosti 1 kg	3,29	6,61	3,29	6,61
Klobásy údené 1 kg	3,62	15,27	3,79	15,20
Luncheonmeat pork 400 g	0,73	1,89	0,82	1,87
Paštéta z bravčového mäsa 150 - 200g	0,59	1,19	0,59	1,21
Májkrem 75g	0,20	0,65	0,29	0,70
svačinka Hamé 75g	0,33	0,76	0,37	0,79
Pečeňovka 150 až 200g	0,37	0,91	0,41	0,93
Sardinky v oleji 160 g	0,40	1,50	0,46	1,55
Rybací šalát v majonéze 1 kg	3,54	6,61	3,59	6,60

Taktiež u mäsových výrobkoch, ktorých cena vzrástla už na prelomu roka 2008 – 2009, je rozpätie u niektorých položiek takmer zarážajúci. Je potrebné pripomenúť, že anketári nenavštevovali exkluzívne predajne, ale predovšetkým t. zv. stredné predajne a predajne s nižším počtom zamestnancov, ktoré dopĺňovali potravinové prevádzky obchodných reťazcov.

Takmer trojnásobok rozdielu medzi minimálnou a maximálnou cenou u Jemnej diétnej salámy bravčovej a päťnásobok u Klobásy údenej – to je skutočne ťažko zdôvodniteľné. Svoju rolu popri už uvádzaných – kvality a teritória výrobcu alebo distribútora – umožňujú veľmi benevolentné odporúčajúce výrobné receptúry a podnikové normy, keď názov výrobku nevyjadruje často skutočný rozhodujúci podiel základnej suroviny.

Podrobnejšie výstupy z monitoringu nájdete na www.pravaspotrebitela.sk.

Správu spracoval: Josef Lounek, I. podpredseda Rady ZSS a koordinátor projektu EURO-prieskum

V Bratislave 12.6.2009